Tanár- és diákvélemény május 9-éről

Fölszabadítás, megszállás

A második világháború eseményei között tanítják május 9-ét, a németek fölötti győzelem napját. A rendszerváltozás óta azt is kimondhatják, hogy a megszállás alóli fölszabadulást újabb megszállás követette. A középiskolás diákok szerint emlékezni kell erre a napra.

A szocializmus korában hangsúlyosan ünnepelte az ország május 9-ét, a fasiszta német hadsereg és szövetségesei fölött aratott győzelem napját. A rendszerváltozás óta kisebb hangsúllyal kezelik ezt az eseményt. A kapituláció 60. évfordulója kapcsán arra voltunk kíváncsiak, hogyan szólnak az iskolai tanórákon ma a németek legyőzéséről és az ország szovjet megszállásáról. A középiskolás diákoktól azt kérdeztük, mit jelent nekik ez a történelmi esemény.

Farkas István, a Szegedi Tudományegyetem Ságvári Endre Gyakorló Gimnáziumának történelemtanára éppen negyven éve tanít. Emlékei szerint a Kádár-korszak valóban „csupán" puhadiktatúrát jelentett: senki sem vonta felelősségre azért, mert már 1965-ben azt tanította a gyerekeknek, hogy a Rákosi-érában erőszakkal kényszerítették a parasztságot a termelőszövetkezetekbe. A szókimondásban azért az is bátorította, hogy az egyetem védőszárnyai alatt működő Ságvári egyfajta menedéket is jelentett akkoriban.

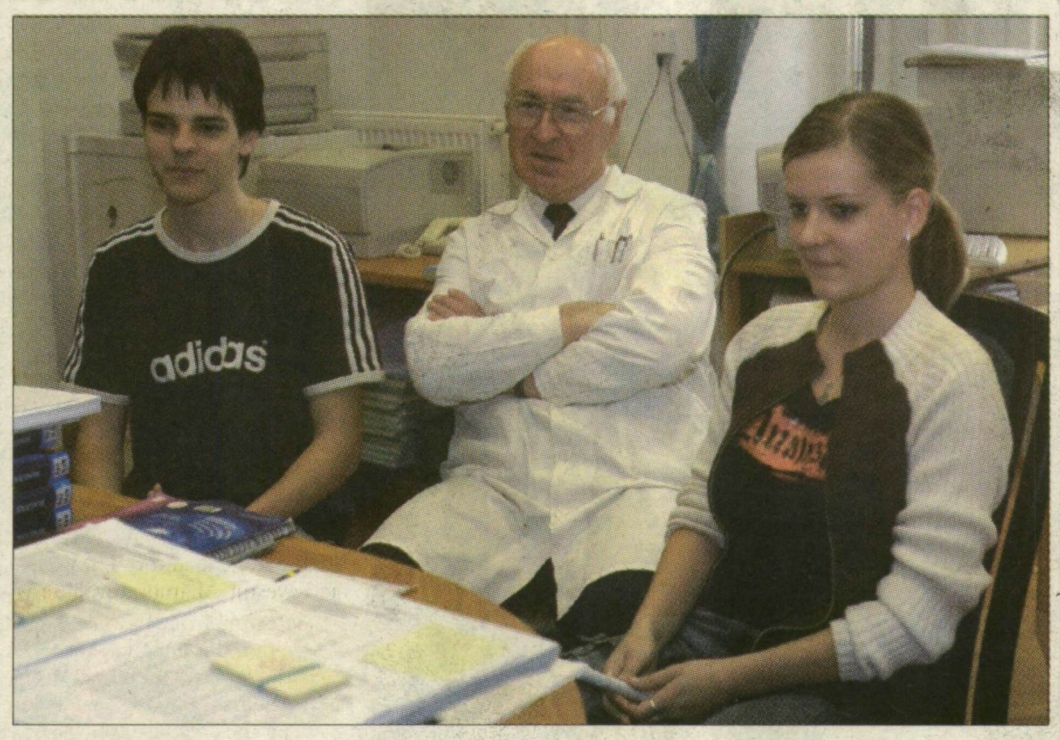

Farkas István, a Ságvári gimnázium tanára, és diákjai – Karancsi Dóra és Kovács Endre – szerint is fontos emlékezni a győzelem napjára *Fotó: Karnok Csaba*

Május 9-ével kapcsolatban *Gerhard Schröder* német kancellárral ért egyet, aki Moszkvában kijelentette: 1945-ben Németországot felszabadították a szovjet csapatok. Farkas István szerint a kapituláció épp olyan történelmi tény, mint a háború korábbi eseményei, s így is kell tanítani, érzelmi felhangok nélkül. A magyarországi eseményekkel kapcsolatos véleménye az, hogy a német megszállás alól valóban fölszabadított bennünket a Vörös Hadsereg. A „felszabadítás" fogalma azonban a megszállás évtizedeiben erősen átértékelődött. Ezt természetesen a rendszerváltozás előtti időben is tudták – csak nem taníthatták.

Karancsi Dóra és *Kovács Endre* a 11. C osztály tanulója. A történelemórákon még nem vették a második világháborút, de természetesen így is sokat tudnak már erről az időszakról. Dóra szerint május 9. fontos dátum, mert a világ eddig legnagyobb háborújának végét jelzi.

– De azt sem szabad elfelejteni, hogy a szovjet befolyás alá kerülő országokra, szemben Európa nyugati felével, fejlődés helyett újabb szenvedés várt. A vasfüggöny családok ezreit választotta el egymástól – mondta a diáklány.

Hasonlóképpen vélekedett Endre is, aki úgy gondolja, az embertelen eszközökkel irányító hatalmak elleni katonai föllépés indokolt, de legyőzésük után senkinek sincs joga ártatlan emberek fölött rendelkezni.

NY. P.

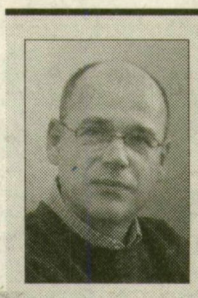

A győzelem napja

PANEK SÁNDOR

Nyugat-Európa-szerte sokak számára az a kép a fasizmus feletti győzelem mementója, amelyen 1984-ben Helmuth Kohl német kancellár és Francois Mitterrand francia elnök, egy keresztény-demokrata és egy szocialista államfő kéz a kézben áll a verduni katonai temető emlékműve előtt. A két nagy háború öldöklő verduni csatáinak helyszínén két államférfi, katonai parádé és óvatosan fogalmazott bocsánatkérések nélkül, szinte magányosan néz szembe nemzete koszorújával. Ott, abban a percben nem létezik a fasizmus legyőzésének viszonylagosítása, nem létezik a háború utáni „realitások" mögé rejtőzés, csak a több millió, halálba hajszolt ember emléke létezik, és a remény, hogy ez még egyszer nem következhet be.

Nyugat-Európa-szerte 1945. május 9-én a győzelem is, a vereség is a szabadságot hozta el. Megnyílt az út az együttműködés Európája felé, s a megtépázott országok az Egyesült Államok segélyprogramja révén gyors fejlődésnek indultak. A közemlékezet bejárhatta azt az utat, amely egy szabad társadalomban idővel lezárttá teszi a legsúlyosabb megrázkódtatásokat is.

Ez az érzés azokban az országokban, amelyekre a kommunista rendszer kiterjesztette hatalmát, 50 évig nem adatott meg. A Szovjetunió győzelmét kellett ünnepelniük, a fasizmus legyőzését egy elnyomó birodalom győzelme olvasztotta magába, ami társadalmi párbeszéd és szabadság helyett újabb szenvedést hozott az embereknek. Marshall-segély helyett kollektivizálást, szociáldemokrácia helyett kommunizmust, választott vezetők helyett hazaárulókat, elnyomott, elfojtott közbeszédet, amely máig sem tudta feldolgozni, milyen történelmi lehetőséget hozhatott volna a fasizmus legyőzése, a háború utáni demokrácia, a valódi felszabadulás. Magyarországot, ahogyan kelet-európai sorstársait, ma is egy megválaszolhatatlan kérdés osztja meg: a felszabadulás, az új társadalom megszervezésének pillanata volt-e 1945. május 9., vagy az idegen uralom általi megszállás, a hazán belüli üldöztetés kezdete. S még ennél is mélyebb a kérdés a balti államokban, amelyek függetlenségét Sztálin és Hitler paktuma vette el, és semmilyen felszabadulás nem adta vissza 1945-ben.

Valószínűleg idő kell még, amíg a közemlékezet bölcsebb lesz annál, hogy csak kizárólagos válaszokat tudjon adni. Éppen az az idő, ami Kohl és Mitterrand kézfogását megérlelte.

Szivattyúk Romániának

MUNKATÁRSUNKTÓL

Húsz nagy teljesítményű szivattyút küldött a román környezetvédelmi miniszter kérésére a magyar Környezetvédelmi és Vízügyi Minisztérium a Bega folyó menti, árvíz sújtotta településekre. A fővárosból kilenc szállító jármű indult szombaton rendőri biztosítással Szegedre. Itt negyven szállító járművel és tizenkét nagy teljesítményű szivattyúval egészült ki a rakomány, amely tegnap reggel 8 órakor indult tovább a Lugostól 20 kilométerre lévő célállomásig.

A szivattyúk egyenként és másodpercenként 500 liter víz átemelésére alkalmasak. Ezek mellett 49 teherautó ezer folyóméter hosszú acél csövet, légsűrítőket, kompresszorokat, öt áramfejlesztőt, négy autódarut, két speciális ártéri motoros csónakot és tizenegyezer üres homokzsákot szállít. A rakománnyal összesen 67 árvízvédelmi szakember utazik Romániába.

Jubilálnak a szabadkőművesek

A Magyarországi Szimbolikus Nagypáholy védelme alatt dolgozó Árpád a Testvériséghez Szabadkőműves Páholy megalakulásának 135. évfordulója tiszteletére Szabadkőművesek – Szeged – 1870 címmel jubileumi rendezvénysorozatot rendez mától május 22-ig. *Takács János* főmester nyitja meg ma 15 órakor a szegedi Somogyi-könyvtárban A szegedi szabadkőművesség 135 éve című kiállítást, majd 17 órától a Móra Ferenc Múzeum dísztermében *Kiss Ernő* népművelő vezetésével kerekasztal-beszélgetést rendeznek. A vendégek: *Takács János* főmester, *Jászberényi József* egyetemi tanár, *Huzella Péter* előadóművész és *Tandi Lajos* művészeti író.

Ma magyarból érettségiznek a diákok

Idén minden eddiginél többen maturálnak: Szegeden 2310 érettségiző ma magyardolgozata fölé hajol. Az írásbeli érettségi egész héten át tart. Ebben az évben először vizsgázik a kétszintű érettségi rendszere.

Bár néhányan már pénteken elkezdték, a legtöbb végzős középiskolás ma érettségizik először. A magyarvizsga nem tartozik a nehezek közé, a diákok általában a keddi matematika miatt aggódnak. Szerdán a maturálóknak történelemből kell írásbelizniük, amelyből eddig csak szóbeli tudásfelmérést tartottak. Csütörtökön angol-, pénteken németvizsga zárja az érettségi vizsgák első részét.

Idén vezették be a kétszintű érettségit, melynek lényege, hogy közép- és emelt szintű vizsga közül választhattak a diákok. Arra nincs lehetőség, hogy az utolsó pillanatban módosítsák eredeti elképzelésüket, már csak azért sem, mert a két vizsgatípus egy időben zajlik mindenhol. Szinte minden tantárgyból van írásbeli, arra pedig idén nyílt utoljára lehetőség, hogy a diákok nyelvvizsgával váltsák ki az adott tárgyból a vizsgát. Jövőre már az emelt szintű érettségi lesz egyenértékű a középfokú nyelvtudással.

A feladatlapokat kiosztásig minden iskolában páncélszekrényben kell őrizni, vagy olyan helyiségben, amelyen biztonsági zár és ablakrács van. Idén minden eddiginél többen érettségiznek, hiszen a végzős középiskolások mellett vannak, akik előrehozott vizsgát tesznek, és olyanok is, akik már maturáltak, és most kiegészítőt vagy ismétlőt írnak. Ezért ma Szegeden 2310-en ültek az iskolapadba – érettségi dolgozatot írni.

T. K.

Harmadfok a Tiszán

A Tiszán levonuló hetedik árhullám vasárnap délután Szolnoknál elérte a harmadfokú árvízvédelmi fokozatnak megfelelő 800 centiméteres vízszintet. A Tisza jobb partján Sarud és Lakitelek között, a bal parton Tiszafüred és Csongrád között, a Hármas-Körös jobb partján Mezőtúr és Csongrád között másodfokú árvízvédelmi készültség van érvényben.

Belvíztó áztatja Dékány Sándor Makó melletti tanyáját

Amíg nem dől össze, nem hagyja el házát

Folytatás az 1. oldalról

– Szerencsére az én földem nem a mély vízben áll, de a fokhagymáim fölött is annyi a nedvesség, hogy nem sok termésre számíthatok – mutatott végig a víztől csillogó barázdákon *Szentpéteri István*, aki sebtiben cirka hétszázezres kárt summáz csak ezen a négyezer négyzetméteren. Amint azonban a már messziről csillogó belvíztenger felé közelítünk, még szomorúbb kép tárul a szemünk elé. A bajba jutott tanyától százlépésnyire már a dűlőutat is átmosta a víz.

– Nézze, ott tör fel – mutat a poros utacskán sötétlő foltokra. – Valami járatot talál magának, és hamarosan sártengerré is változtat mindent maga körül. Alig egy héttel ezelőtt még csak „átlagos" volt itt a helyzet, de folyamatosan jött a víz Királyhegyes felől. Ez nem a csorgót áttörő fakadóvíz. Ez északról folyt ide.

A tanya falait északról hullámok nyaldossák, a téglával alátalazott vályog koszorújáról sokhelyütt lepergett a vakolat, a dúcok kétrét görnyedve támasztják a tetőt. Lehet, hogy csak napok kérdése, és a ház összerogy. Az udvar egyszerre tópart, csak a mindenfelől elsősorjázó csibék örülnek a nem várt víznek, bele-belemártják csőrüket a csillogó tükörbe. A tyúkólak térdmagasságig vízben állnak, a víztől csupán méternyire álló épületben három tehén és két borjú pislog szomorúan, arrébb féltucatnyi malac sivalkodik.

– Hatvanéves elmúltam, életem javát itt töltöttem, de ilyet még sosem láttam. Egy héten át napról napra közelebb ért a víz, most már a házamat fenyegeti. Vannak rokonaim Makón, így baj esetén lesz hova mennem, de nem tudom, hogy mi lesz az állatokkal. A nagyobb disznókat már leadtam, a tehenekkel azonban nem mehetek be. Egyébként harmincöt éve nem aludtam a városban, nem szívesen laknék ott. Csak akkor hagyom el a tanyát, ha már kezd összedőlni – mondja szomorúan *Dékány Sándor.*

Megtudom: egyedül él itt, cukorbeteg, naponta négyszer-ötször injekciózza magát. Az út lassan járhatatlanná válik, egy mentő-, vagy tűzoltóautó már most sem jutna be, a traktornak és a lovas kocsinak van csupán esélye. Súlyosbítja a helyzetet, hogy a víz a kutat is elérte, ahonnan korábban még a gazda is ivott. Most a trágyát is bemossa a belvíz a peremén. Az állatoknak pedig inniuk kell. A tehenek bélgyulladása csak idő kérdése.

– Ott, az a romos épület a Páli tanyai iskola, ott tanultam meg írni-olvasni – mutat át Dékány Sándor a tó túlpartjára, jó egy kilométernyire. – Most semmivel nem lehet oda átmenni, az a jó pár száz hektár teljesen el van zárva a külvilágtól, szerencsére beljebb, sőt a környéken sincs senki rajtam kívül, aki kint élne. Nem tehetünk semmit, csak várhatunk, de vallom, hogy ez emberi mulasztás következménye. Ez a katasztrófa szerintem elkerülhető lett volna, ha hallgatnak a figyelmeztetésemre...

ILLYÉS SZABOLCS

KIRÁLYHEGYESNÉL A LEGSÚLYOSABB

Az Alsó-Tisza Vidéki Környezetvédelmi és Vízügyi Igazgatóság területén 20 ezer hektárnyi szántó, legelő és parlagon álló föld áll víz alatt – tudtuk meg *Andó Mihály* főmérnöktől, aki lapunknak elmondta: nem tud róla, hogy gátszakadás, vagy szándékos leeresztés történt volna Királyhegyesnél, de a rendkívüli vízmennyiség mindenhová utat talál magának. Ezen a területen, a Szárazér mellett a legsúlyosabb a helyzet, itt számos okból kerekedhetett ekkora katasztrófa.

Tóparti házzá vált Dékány Sándor (balról) tanyája *Fotó: DV*